

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 177/05-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. januára 2006 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť P. K., T., zastúpeného advokátom JUDr. R. C., T., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 45/97 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 45/97 porušil základné právo P. K., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. P. K. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 70 000 Sk (slovom sedemdesiatisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Trnava povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. P. K. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 5 310 Sk (slovom päťtisícristodesať slovenských korún), ktorú je Okresný súd Trnava p o v i n n ý vyplatiť na účet jeho právneho zástupcu JUDr. R. C., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. augusta 2005 doručená sťažnosť P. K., T. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. R. C., T., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 45/97.

Sťažovateľ okrem vyslovenia porušenia základného práva podľa označených článkov ústavy a dohovoru žiadal, aby mu ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie vo výške 70 000 Sk a uložil okresnému súdu povinnosť náhrady trov právneho zastúpenia vo výške 5 310 Sk na účet jeho právneho zástupcu.

2. Ústavný súd 7. septembra 2005 prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie uznesením č. k. I. ÚS 177/05-7.

3. Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci nemožno od ústneho pojednávania očakávať jej ďalšie objasnenie.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti a k nej pripojených písomností, vyjadrení účastníkov konania a spisu okresného súdu sp. zn. 17 C 45/97 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

A

Sťažovateľ návrhom doručeným okresnému súdu 3. marca 1997 žiadal o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) po rozvode manželstva (rozsudkom okresného súdu sp. zn. 13 C 79/93 z 31. mája 1993) s odporkyňou M. K., rod. M. [predmetom vyporiadania boli v návrhu uvedené hnuiteľné veci a zostatková hodnota členského podielu v Bytovom družstve T. (ďalej len „bytové družstvo“)].

Okresný súd 11. apríla 1997 vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku za návrh (ktorý bol uhradený kolkovou známkou 21. apríla 1997).

Okresný súd 22. apríla 1997 stanovil termín pojednávania na 2. jún 1997. Predvolanie (odporkyňi aj návrh) doručil účastníkom 2. mája, resp. 12. mája 1997.

Pojednávanie konané 2. júna 1997 (za prítomnosti sťažovateľa, jeho právneho zástupcu a odporkyne) bolo po prednesoch účastníkov odročené na 9. júl 1997 s tým, že sťažovateľ v lehote 5 dní predloží súdu špecifikáciu jednotlivých položiek patriacich do BSM a súd zistí výšku zostatkovej hodnoty členského podielu v bytovom družstve (sťažovateľ predložil požadovanú špecifikáciu 9. júna 1997 a bytové družstvo informáciu 27. júna 1997).

Odporkyňa 8. júla 1997 požiadala o odročenie pojednávania „z rodinných dôvodov“, pre ktoré „sa na pojednávanie nemôže dostaviť“.

Pojednávanie konané 9. júla 1997 (prítomní sťažovateľ a jeho právny zástupca) bolo odročené na 20. august 1997 s tým, že sťažovateľ zabezpečí účasť svedkov.

Na pojednávaní konanom 20. augusta 1997 (prítomní účastníci, právny zástupca sťažovateľa) sa k predmetu sporu vyjadrili účastníci a boli vypočutí svedkovia. Pojednávanie bolo odročené na 13. október 1997 s tým, že budú vypočutí ďalší dvaja

svedkovia a odporkyňa oznámi, aké ďalšie dôkazy navrhuje (odporkyňa podaním z 25. augusta 1997 navrhla vypočutie ďalších troch svedkov).

Na pojednávaní konanom 13. októbra 1997 (prítomní účastníci, právny zástupca sťažovateľa) bol vykonaný výsluch svedkov. Pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom vykonania znaleckého dokazovania.

Sťažovateľ 24. februára 1998 písomne urgoval pokračovanie v konaní.

Okresný súd 10. decembra 1998 vyzval právneho zástupcu sťažovateľa, aby v lehote 10 dní predložil doklady o zakúpení hnutel'ných vecí patriacich do BSM a kópiu technického preukazu osobného motorového vozidla (sťažovateľ 11. januára 1999 predložil súdu požadované doklady, ktoré mal k dispozícii. Keďže „*auto bolo už dávno odpredané*“, nemohol predložiť požadovaný technický preukaz a v ňom sa nachádzajúce údaje môže súd zistiť na Dopravnom inšpektoráte v T.).

Súdnej kancelárii bolo 15. januára 1999 uložené pripojiť súdny spis sp. zn. 13 C 79/93 (jednalo sa o rozvodový spis). Spis bol pripojený 29. januára 1999.

Predsedička okresného súdu rozhodnutím z 3. decembra 2004 pridelila vec sp. zn. 17 C 45/97 sudkyňi JUDr. M. Ď.

Okresný súd 24. januára 2005 stanovil termín pojednávania na 31. marec 2005 (predvolanie bolo doručené len právnemu zástupcovi sťažovateľa 25. januára 2005, ktorý ospravedlnil svoju neúčast' na pojednávaní zo zdravotných dôvodov).

Pojednávanie konané 31. marca 2005 (nepřítomní účastníci) bolo odročené na 30. jún 2005 s tým, že okresný súd prostredníctvom polície zistí, či sa odporkyňa zdržiava na doterajšej adrese, a sťažovateľ predloží kúpnu zmluvu o predaní osobného motorového vozidla (predmetné dopyty zaslal okresný súd listami z 23. mája 2005).

Obvodné oddelenie Policajného zboru v D. 9. júna 2005 oznámilo, že odporkyňa sa t. č. zdržiava v A. a jej sestra nevedela uviesť termín jej návratu. Právny zástupca sťažovateľa 16. júna 2005 oznámil, že sťažovateľ už nezastupuje.

Sťažovateľ 17. júna 2005 písomne žiadal o ospravedlnenie neúčasti na pojednávaní (služobná cesta). Vyslovil nespokojnosť s doterajším postupom súdu, lebo „... *kvôli preťahom v konaní, ktoré boli zapřičinené súdom, nebudem mať zrejme reálnu nádej celú vec doviest' do úspešného konca*“ (ako dôvod uviedol pobyt odporkyne v A.).

Pojednávanie konané 30. júna 2005 (neprítomní účastníci) bolo odročené na neurčito s tým, že odporkyni bude ustanovený opatrovník (uznesením okresného súdu z 26. júla 2005 bola za opatrovníka odporkyne ustanovená D. C., súdna tajomníčka okresného súdu).

Okresný súd 10. októbra 2005 stanovil termín pojednávania na 6. december 2005, požiadal bytové družstvo o oznámenie zostatkovej hodnoty členského podielu (sťažovateľ 8. septembra 2005 ospravedlnil svoju neúčasť na pojednávaní z dôvodu služobnej cesty).

B

Ústavný súd dopytom na okresnom súde zistil, že pojednávanie konané 6. decembra 2005 bolo odročené na neurčito. Opatrovateľke odporkyne bolo uložené zistiť, či odporkyňa súhlasí so sťažovateľovým späťvzatím návrhu. Sťažovateľ totiž na pojednávaní vzal svoj návrh späť, „*lebo s odstupom času stratil spor pre neho význam*“.

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 45/97 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“, resp. práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...) v primeranej lehote prejednaná (...) súdom (...), ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch (...)“.

2. Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr. 1573/05 z 19. októbra 2005 podala chronologický prehľad procesných úkonov súdu v predmetnej veci a uviedla: „(...) *Na základe Doplnku k rozvrhu práce č. 3 na rok 1999, bola vec pridelená na konanie sudkyňi JUDr. M. Ď. dňa 30. 06. 1999, ktorá sudkyňa okrem tejto veci prevzala aj ďalších približne 330 reštančných vecí z oddelenia 17 C a 17 Cb, ako aj z iných oddelení po sudcoch, ktorí na tomto súde prestali pracovať. Sudkyňa JUDr. Ď., vzhľadom na vysoký nápad vecí v predmetnom oddelení nemohla vo všetkých veciach priebežne konať,*

vo veci nevykonala úkony, predložila veci predsedníčke súdu s tým, aby predmetná vec bola vrátená na konanie zákonnej sudkyňi Mgr. T. po návrate z materskej dovolenky, avšak rozhodnutím predsedníčky súdu zo dňa 03. 12. 2004 bolo konštatované, že vec bola pridelená sudkyňi JUDr. M. Ď. zákonným spôsobom a je povinnosťou tejto sudkyne zabezpečiť plynulosť a bezprieťahovosť konania. (...)

Uznesením zo dňa 26. 07. 2005 súd ustanovil na konanie (...) opatrovníčku odporkyňi ... Sudkyňa vo veci... vytyčila termín pojednávania na deň 06. 12. 2005 a zároveň urobila dopyt na bytové družstvo... v T. ...“.

3. Sťažovateľ v stanovisku zo 7. decembra 2005 prostredníctvom svojho právneho zástupcu k vyjadreniu okresného súdu uviedol: „(...) Z obsahu tohto vyjadrenia vyplýva, že okresný súd nespochybňuje mnou uvádzanú existenciu prieťahov v konaní. Práve naopak, tento potvrdzuje moje skutkové tvrdenia uvedené v sťažnosti, t. j. že od pojednávania konaného dňa 13. 10. 1997 sa až do roku 2005 vo veci prakticky nekonalo. Súdom ponúkané vysvetlenia tejto jeho nečinnosti nemožno považovať za také, ktorými by bolo možné ospravedlniť porušenie môjho ústavného práva na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov. Poznatok súdu, že odporkyňa sa odsťahovala do A., kde sa zdržuje, je v danom prípade nepriamym dôsledkom už spomínaných prieťahov, pričom tento fakt objektívne prispeje k ďalšiemu predlžovaniu konania.

Kedže teda z obsahu vyjadrenia okresného súdu nevyplývajú také skutočnosti, ktoré by spochybňovali alebo vyvracali moje tvrdenia, navrhujem, aby Ústavný súd SR rozhodol tak, ako to vo svojej sťažnosti zo dňa 27. 07. 2005 navrhujem.“

4. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

Judikatúra ESLP a ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené

v čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

4.1. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posúdenia je konanie o vyporiadanie BSM po rozvode manželstva, ktoré sa začalo 3. marca 1997 a dosiaľ (po takmer deviatich rokoch) nebolo na súde prvého stupňa meritórne rozhodnuté.

4.2. Pokiaľ ide o kritérium „zložitosť veci“, ústavný súd je toho názoru, že doterajšia dĺžka konania nebola v posudzovanej veci závislá od zložitosti (právnej alebo faktickej) predmetnej veci.

4.3. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, správania sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mohla byť osobitne zohľadnená v neprospech sťažovateľa pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priesťahom.

4.4. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pričom zbytočné priesťahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu vrátane významu predmetného konania pre jeho účastníkov.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že konanie v posudzovanej veci od jej nápadu 3. marca 1997 trvá dosiaľ na súde prvého stupňa bez jej meritórneho rozhodnutia už skoro deväť rokov. Túto dobu vzhľadom na predmet konania pred okresným súdom (vyporiadanie BSM) a skutkové zistenia vyplývajúce zo súdneho spisu sp. zn. 17 C 45/97 považuje ústavný súd v danom prípade za neprimerane dlhú.

4.5. V postupe okresného súdu v predmetnej veci zistil ústavný súd nečinnosť v období od 13. októbra 1997 (pojednávanie) do 10. decembra 1998 (výzva sťažovateľovi), t. j. v trvaní štrnástich mesiacov, od 15. januára 1999 (príkaz kancelárii na pripojenie

rozvodového spisu) do 24. januára 2005 (predvolanie na pojednávanie), t. j. v trvaní vyše šiestich rokov, t. j. spolu vyše siedmich rokov, keď okresný súd nevykonal jediný procesný úkon smerujúci k rozhodnutiu v merite veci.

Na základe vyššie uvedených skutočností ústavný súd kvalifikuje doterajší postup okresného súdu v posudzovanom konaní ako postup nesmerujúci k urýchlenému odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ počas doterajšieho priebehu konania nachádza. Ústavný súd konštatuje, že v predmetnom konaní došlo k priet'ahom, ktoré neboli spôsobené zložitou veci ani správaním účastníkov konania, ale postupom okresného súdu.

Podľa názoru ústavného súdu občianske súdne konanie, ktoré bez meritórneho rozhodnutia súdu prvého stupňa trvá (vzhľadom na predmet konania na okresnom súde) tak dlho, ako je tomu v danej veci, je potrebné považovať za konanie nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Táto zdĺhavosť konania totiž v princípe predlžuje stav právnej neistoty dotknutých osôb do takej miery, že sa ich právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (napr. I. ÚS 66/03). Nasvedčuje tomu aj skutočnosť, že sťažovateľ na pojednávaní 6. decembra 2005 vzal svoj návrh na vypořádanie BSM späť a o tomto podaní ešte rozhodnuté nebolo.

4.6. Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

5. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie (čl. 127 ods. 2 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

5.1. Sťažovateľ žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 70 000 Sk z dôvodu jeho právnej neistoty vyplývajúcej z doterajšej dĺžky konania spôsobenej postupom okresného súdu v predmetnej veci.

5.2. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa cit. ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa (pozri body 4.1 až 4.5 tejto časti), ako aj vzhľadom na to, že následky porušenia už zrejme nebude možné odčiniť, považuje za primerané v sťažovateľom požadovanej výške, t. j. v sume 70 000 Sk.

5.3. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Úspešnému sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Advokát vykonal tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, písomné podanie (sťažnosť) z 27. júla 2005 a vyjadrenie zo 7. novembra 2005. Odmena za jeden úkon právnych služieb (v zmysle § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, t. j. 1/6 z výpočtového základu 15 008 Sk) je 2 501 Sk, čo predstavuje spolu s režijným paušálom 150 Sk sumu 2 651 Sk. Odmena advokátovi za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom predstavuje spolu sumu (za tri

úkony právnych služieb) 7 953 Sk. Keďže sťažovateľ si uplatnil „náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 5 310 Sk“ ústavný súd rozhodol v súlade s jeho návrhom.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. januára 2006